

Avalent>Kohtumenetlused>Tsiiviilajad>Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema? Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?

Slovakkia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiiviilajaju on esimeses astmes pädevad arutama põhimõtteliselt üldkohtud, mis tähendab, et enamikul juhtudel on pädevus ringkonnakohtutel (*okresný súd*) (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Civilný sporový poriadok*) § 12) ja erandjuhtudel piirkonnakohtutel (*krajský súd*) (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 31). Teatavatel juhtudel tuleb pöörduda erikohtute poole (vt vastus 3. küsimusele).

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Sisulise kohtualluvuse all mõistetakse kohtuasja kuulumist eri liiki esimese astme kohtute pädevusse. See määrab ära, kas esimese astme kohtuna peaks kohtuasjas otsuse tegema ringkonna- või piirkonnakohtus. Üldiselt on tsiviilajaju esimeses astmes arutamise pädevus ringkonnakohtul (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 12). Seaduses kindlaks määratud juhtudel on asju pädevad esimeses astmes lahendama piirkonnakohtud (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 31). Peamine kriteerium kohtualluvuse kindlaksmääramisel on kohtuasja laad.

Kohtumenetlus põhineb kohtuistungite pidamisel esimese astme kohtus. Kõiki kohtuasju tuleb esmalt arutada esimese astme kohtus. Sisulise kohtualluvuse kindlaksmääramisel on otsustavaks menetluse algatamise hetkel, st hagi/avalduse kohtusse saabumise päeval eksisteerinud asjaolud. Asjaolude muutumine menetluse käigus ei mõjuta juba kindlaksmääratud sisulist kohtualluvust.

Sisuline kohtualluvus on kohtu üks peamisi menetlusnõudeid. Kohus kontrollib, kas seda nõuet on järgitud *ex officio* menetluse kõikides etappides ja kõikides kohtu astmetes. Seega ei ole vaja sisulise kohtualluvuse puudumise tõttu vastuväidet esitada. Kui kohus leiab, et tal puudub vaidluse lahendamiseks sisuline pädevus, on ta kohustatud andma kohtuasja üle kohtule, kellel on sisuline pädevus. Kohus teavitab sellest hagejat/avaldatajat. Kui hagi/avaldus on kostjale /asjast puudutatud isikule kätte toimetatud, peab kohus teavitama teda ka asja üleandmisest kohtule, kellel on sisuline pädevus. Vaidlus sisulise kohtualluvuse üle võib tekkida ainult kohalike ja piirkondlike kohtute vahel, kuna ülemkohtul (*Najvyšší súd*) ei ole esimeses kohtuastmes sisulist pädevust.

Vaidluse ringkonna- ja piirkonnakohtu sisulise pädevuse üle lahendab ülemkohus, kes seisab pädevuse kohta otsuste tegemisel mõlemast kohtust kõrgemal.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Slovaki Vabariigi õigussüsteem on kolmeastmeline: ringkonnakohtud, piirkonnakohtud ja ülemkohus. Ringkonnakohtud on pädevad arutama tsiviilajaju esimeses astmes (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 12). Piirkonnakohtud on pädevad menetlema asju teises astmes, mis tähendab seda, et nende ülesandeks on lahendada ringkonnakohtute otsuste peale esitatud kaebusi. Erandiks on tarbijaküsimustes abstraktsest kontrollist tekkivad vaidlused, mida piirkonnakohtud (Bratislava piirkonnakohtus, Banská Bystrica piirkonnakohtus ja Košice piirkonnakohtus) lahendavad oma tööpiirkonnas esimese astme kohtuna (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 31).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Territoriaalset kohtualluvust reguleerivad võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustik ja mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustik (*Civilný mimosporový poriadok*). Territoriaalse kohtualluvuse eeskirjades on kindlaks määratud, milline esimese astme kohus, st milline konkreetne kohus kõikidest sisulise pädevusega kohtutest peaks kohtuasja arutama ja selles otsuse tegema. Kohaldatavates õigusnormides eristatakse üldist territoriaalset kohtualluvust ja konkreetset territoriaalset kohtualluvust. Konkreetne territoriaalne kohtualluvus on kohtu territoriaalse pädevuse määramisel esmatähtis. Kui pädevust ei saa sel viisil kindlaks määrata, kohaldatakse üldist territoriaalset kohtualluvust. Territoriaalne kohtualluvus võib olla valikuline või erandlik. Kui territoriaalne kohtualluvus on valikuline, võib hageja valida, kas esitada hagi kostja üldise kohtualluvuse järgsele üldkohtule või mõnele muule võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud kohtule. Territoriaalne kohtualluvus on erandlik teatavatel loetletud juhtudel, kus territoriaalne pädevus on mõnel muul kohtul kui kostja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul. See tähendab seda, et teataval kohtul on pädevus olememata sellest, et tegemist ei ole kostja üldise kohtualluvuse järgse üldkohtuga ja hoolimata võimalusest valida asjaomasel asjas kohut oma äranägemise järgi.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Võistlev menetlus

Võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku sätete kohaselt on territoriaalne pädevus alati kostja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul, kui ei ole sätestatud teisiti (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 13).

Füüsilise üldise kohtualluvuse järgne üldkohus on kohus, mille tööpiirkonnas asub isiku alaline elukoht (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 14).

Juriidilise isiku üldise kohtualluvuse järgne üldkohus on kohus, mille tööpiirkonnas asub juriidilise isiku registrijärgne asukoht (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 15 lõige 1). Välisriigi juriidilise isiku üldise kohtualluvuse järgne üldkohus on kohus, mille tööpiirkonnas asub välisriigi juriidilise isiku filiaali registrijärgne asukoht Slovaki Vabariigis (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 15 lõige 2).

Kui selle alusel ei ole võimalik üldkohut kindlaks määrata, on üldkohus see kohus, mille tööpiirkonnas asub füüsilise või juriidilise isiku viimane alaline elukoht või registrijärgne asukoht Slovaki Vabariigis; kui selline kohus puudub, on asja pädev lahendama kohus, mille tööpiirkonnas asub isiku vara (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 16).

Kui menetluspooleks on riik, on üldkohtuks kohus, mille tööpiirkonnas nõude aluseks olev sündmus toimus (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 17).

Mittevõistlev menetlus

Mittevõistleva menetluse puhul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 3) on territoriaalne pädevus seadusega määratud kohtul. Kui territoriaalset kohtualluvust ei ole võimalik selle alusel kindlaks määrata, on territoriaalne pädevus hageja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Valikuline kohtualluvus (vabatahtlik kohtualluvus) kajastab hageja õigust valida kostja üldkohtu asemel kohus, kellel on pädevus võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 19 alusel. Lisaks kostja üldise kohtualluvuse järgsele üldkohtule on territoriaalne pädevus ka kohtul, mille tööpiirkonnas:

- asub vastavalt töölepingule kostja töökoht;
- toimusid kahjunõudele alust andnud sündmused;
- asub kostjast juriidilise isiku filiaali registrijärgne asukoht, kui vaidlus on seotud selle filiaaliga;
- asub tarbijast hageja alaline elukoht, kui tegemist on tarbijavaidlusega või kui menetlus puudutab tarbijaasja vahekohtumenetlusega seotud vaidlusi;

e) asub diskrimineerimist puudutava vaidluse puhul hageja alaline elukoht või registreeritud asukoht või, välisriigi juriidilise isiku puhul, hageja organisatsioonilise üksuse registrijärgne asukoht.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Erandlik kohtualluvus tähendab **võistleva menetluse** puhul hageja kohustust valida kostja üldise kohtualluvuse järgse üldkohtu asemel kohus, millel on pädevus vastavalt võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-le 20. See tähendab seda, et kohtuasja lahendamise territoriaalne pädevus on kohtul, mille tööpiirkonnas:

- a) asub kinnisvara, kui vaidlus on seotud kinnisvara asjaõigusega;
- b) toimub pärimismenetlus, kui vaidlus on seotud pärimismenetlusega;
- c) toimub täitemenetlus, kui vaidlus tuleneb menetluse konkreetsest iseloomust;
- d) toimub pankroti- või restruktureerimismenetlus, kui vaidlus tuleneb menetluse konkreetsest iseloomust, välja arvatud jagamatu abieluvara asjus kokkulepete sõlmimisega seotud menetlused;
- e) asub vahekohus, kui menetlus puudutab vahekohtumenetlusega seotud vaidlusi, välja arvatud tarbijaasjade vahekohtumenetluste puhul; kui vahekohus asub väljaspool Slovaki Vabariiki, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub kostja alaline elukoht või registrijärgne asukoht või välisriigi juriidilise isiku puhul organisatsioonilise üksuse asukoht; kui kostja alaline elukoht või registrijärgne asukoht või välisriigi juriidilise isiku puhul organisatsioonilise üksuse asukoht ei ole Slovaki Vabariigis, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub hageja alaline elukoht või registrijärgne asukoht või välisriigi juriidilise isiku puhul organisatsioonilise üksuse asukoht.

Erandlik kohtualluvus tähendab **mittevõistleva menetluse** puhul seda, et üldkohtu asemel on pädevus järgmistel kohtutel.

Abielu lahutamise menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asus abielupaari viimane ühine elukoht, tingimusel et vähemalt üks neist elab selles piirkonnas edasi. Vastasel juhul on territoriaalne pädevus lahutust mitte taotlenud abikaasa elukoha järgsel üldkohtul. Kui kohtualluvust ei ole võimalik sellisel viisil kindlaks teha, on pädevus hageja elukoha järgsel üldkohtul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 92).

Abielu kehtetuks või tühistamiseks tunnistamise menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asus abielupaari viimane ühine elukoht, tingimusel et vähemalt üks neist elab selles piirkonnas edasi. Vastasel juhul on territoriaalne pädevus lahutust mitte taotlenud abikaasa elukoha järgsel üldkohtul. Kui kohtualluvust ei ole võimalik sellisel viisil kindlaks teha, on pädevus ühe abikaasa elukoha järgsel üldkohtul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 101).

Alaerialise kohtuliku kaitsega seotud kohtuasjades on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub alaealise elukoht, mis määratakse kindlaks menetluse alguses alaealise vanemate vahelise kokkuleppega või muul viisil vastavalt seadusele (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 112 lõige 1).

Lapsendamisega seotud kohtuasjades on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub lapse elukoht, mis määratakse kindlaks menetluse alguses alaealise vanemate vahelise kokkuleppega või muul viisil vastavalt seadusele. Kui sellist kohut pole olemas, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas laps elab (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 136).

Menetlustevõimega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub selle isiku elukoht, kelle teovõimet hinnatakse (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 232).

Isiku meditsiiniasutusse paigutamise ja seal hoidmise lubatavusega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, kelle tööpiirkonnas meditsiiniasutus asub (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 252).

Kontohalduri määramisega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub asjaomase isiku elukoht; kui selline kohus puudub, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub isiku vara (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 273).

Sumuks tunnistamisega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus surnuks tunnistatava isiku üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 220).

Pärandiga seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas:

- a) asus testatori alaline elukoht surma hetkel;
 - b) asub testatori vara, välja arvatud juhul, kui pädevus on kindlaks määratud vastavalt punktile a;
 - c) testator suri, välja arvatud juhul, kui pädevus on kindlaks määratud vastavalt punktile a või b (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 158).
- Järgneva pärimismenetluse puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mis lõpetas eelneva pärimismenetluse (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 159).

Kui kohus peab pärimismenetluse raames heaks kiitma pärijast alaealise õigustoimingu, on pädev seda tegema kohus, kes pärimisasja menetleb (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku §160 lõige 1).

Notariaalse **hoiule võtmisega** seotud menetluse puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub raha, esemeid või väärtpabereid hoiule võtnud notari registrijärgne asukoht (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 334).

Panga või välisriigi panga filiaali väljastatud ja seejärel kaotatud väärtpaberi kohtuliku asendamisega seotud menetluse puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub panga või välisriigi panga filiaali registrijärgne asukoht. Muul juhul on dokumendi kohtuliku asendamise menetluste puhul pädevus hageja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul. Kui hageja üldise kohtualluvuse järgne üldkohus ei asu Slovaki Vabariigis, on pädevaks kohtuks kohus, mille tööpiirkonnas asub maksekoht (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 311).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Ei või.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Erikohtute pädevust reguleeritakse mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-dega 22–33; erikohtute pädevusse kuuluvad:

- a) vekslite ja tšekkidega seotud menetlused;
- b) töövaidlused;
- c) pankroti- ja restruktureerimismenetlused;
- d) tööstusomandiga seotud vaidlused;
- e) ebaausa konkurentsi ja autoriõigusega seotud vaidlused;
- f) majanduslikust konkurentsist tulenevad vaidlused;
- g) vahekohtumenetlusega seotud vaidlused;
- h) börsilepingutest tulenevad vaidlused;
- i) lepingute, konsessioonilepingute või raamlepingute kehtetuks tuvastamisega seotud vaidlused;
- j) tarbijaküsimustes tehtavast abstraktselt kontrollist tulenevad vaidlused;
- k) tuumakahjustuste hüvitamisega seotud vaidlused;
- l) kohtuasjad, mis on seotud teises ELi liikmesriigis tsiviilasjades määratud kaitsemeetmetega.

Viimati uuendatud: 14/01/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.